

Alle soorten tellen Mee!

**Reflectie op lezing Astrid Manhoudt
“Monitoring Agrarisch Natuurbeheer”**

3^e Flora en Faunacongres Nijmegen, 25 januari 2016

Ronald Zollinger

Stichting RAVON | REPTIELEN AMFIBIEËN VISSSEN ONDERZOEK NEDERLAND

Tellen alle soorten wel mee?

Discussie over brede biodiversiteit versus beleidsmatig relevante soorten

- Ronde tafeloverleg Soortenbeschermende organisaties met EZ en stakeholders

Adviezen:

- maak een goede ruimtelijke analyse waar kansen liggen voor soorten binnen Nederland in relatie met AN
- Selecteer een ruimere groep soorten, waarbij er kansen liggen om middels AN populaties duurzamer te maken
- Pak monitoring ANLb gestructureerd aan

Uitkomst?

- EZ neemt standpunt in dat vanuit landelijke regie uitsluitend de beleidsrelevante en vanuit Brussel verplichte soorten gemonitord hoeven te worden (VHR-soorten).
- Provincies krijgen verantwoordelijkheid beleidsmonitoring AN op te tuigen.
  - toevoeging extra soorten als meerdere provincies daarvoor kiezen
  - vrijblijvende keuze voor welke soort(groep)en een provincie wilt gaan
- Collectieven staan aan de lat voor Beheermonitoring AN. Focus op enkele soortgroepen en “Lerend beheren” moet nog van de grond komen voor de nieuwe soortgroepen

Keuze aan pakketten

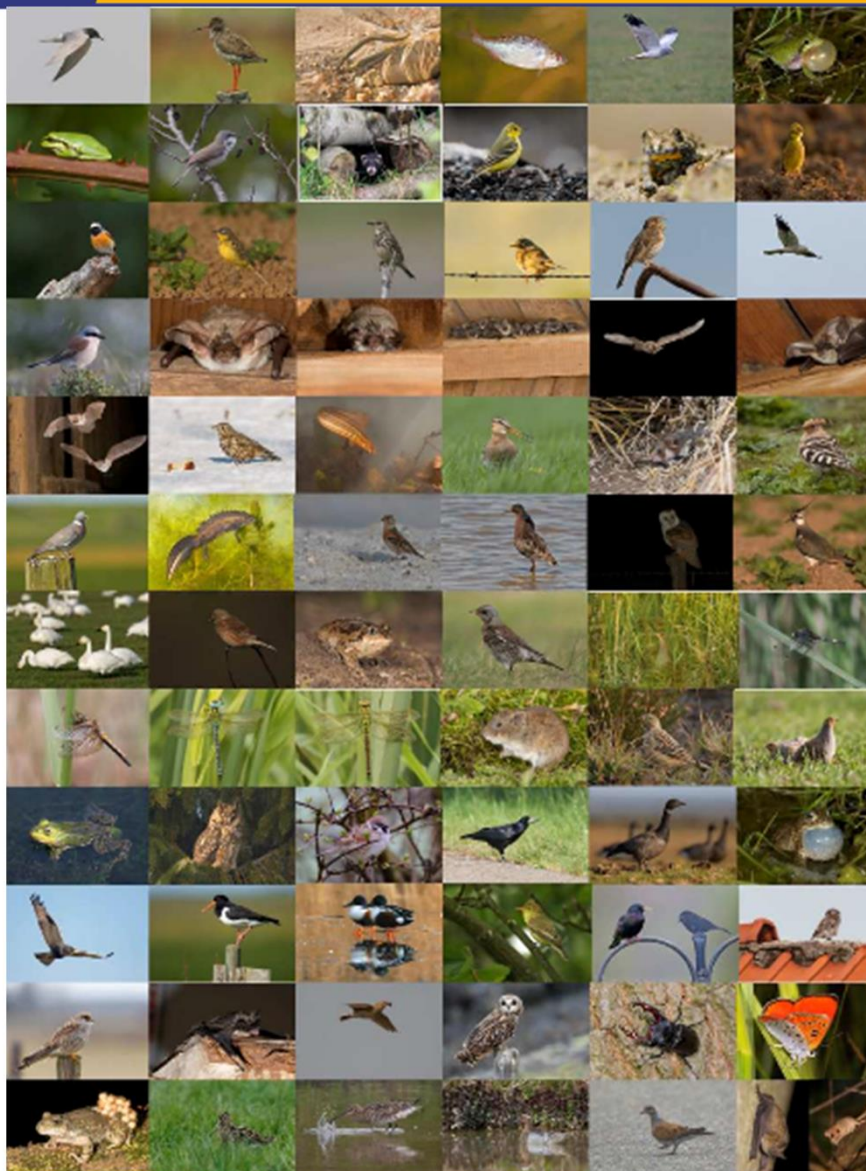
- Waren voorheen vrijwel volledig op weidevogels gericht
- Natte en droge dooradering leefgebieden vergen nieuwe pakketten, aangepast aan de nieuwe soortgroepen

Welke aanpassingen hebben plaatsgevonden:

- verruiming pakketten voor vogels, m.n. Akkervogels > kruidenrijkgrasland, wintervoedselakkers, stoppeland
- natuurvr. oever/ecologisch schonen/baggeren/hoogwaterpeil/plasdras
- nestgelegenheid zwarte stern
- insectenrijk grasland
- Conclusie: meer pluriformiteit, zeker voor vogels, maar meer maatwerk voor amfibieën, vissen, zoogdieren en insecten is gewenst

Soortenfiches (beleidsrelevante soorten)

Zoogdieren	6
Amfibieën	8
Vissen	3
Insecten	4
Slakken	1
Vogels (brv)	38
Vogels (nbrv)	10

Beleidsrelevante VHR-soorten

Open grasland	Open akkerland	Natte dooradering	Droge dooradering
Gele kwikstaart (brv)	Blauwe kiekendief (nbrv)	Beekprik	Boomkikker
Graspieper (brv)	Engelse kwikstaart (brv)	Bittervoorn	Braamsluiper (brv)
Grutto (brv)	Geelgors (nbrv)	Boomkikker	Bunzing
Houtduif (brv)	Gele kwikstaart (brv)	Geelbuikvuurpad	Geelgors (nbrv)
Kemphaan (brv)	Grauwe kiekendief (brv)	Gevlekte witsnuitlibel	Gekraagde roodstaart (brv)
Kleine zwaan (nbrv)	Grauwe kiekendief (brv)	Groene glazenmaker	Grauwe klauwier (brv)
Kievit (brv)	Grauwe gors (brv)	Grote modderkruiper	Grijze grootoorvleermuis
Kramsvogel (brv)	Grauwe gors (nbrv)	Grote vuurvinder	Grote lijster (brv)
Kwartelkoning (brv)	Hamster	Kamsalamander	Hazelmuis
Noordse woelmuis	Houtduif (brv)	Knoflookpad	Houtduif (brv)
Roek (brv)	Kerkuil (brv)	Noordse woelmuis	Hop (brv)
Roek (nbrv)	Kleine zwaan (nbrv)	Poelkikker	Ingekorven vleermuis
Rotgans (nbrv)	Kneu (brv)	Rugstreeppad	Kamsalamander
Scholekster (brv)	Kwartelkoning (brv)	Slobeend (brv)	Keep (nbrv)
Slobeend (brv)	Kievit (brv)	Tureluur (brv)	Kerkuil (brv)
Spreeuw (brv)	Patrijs (brv)	Vroedmeesterpad	Kneu (brv)
Torenvalk (brv)	Ringmus (brv)	Watersnip (brv)	knoflookpad
Tureluur (brv)	Ruigpootbuiserd (nbrv)	Zeggekorfslak	Kramsvogel (brv)
Veldleeuwerik (brv)	Roek (brv)	Zomertaling (brv)	Ortolaan (brv)
Watersnip (brv)	Scholekster (brv)	Zwarte stern (brv)	Patrijs (brv)
Wulp (brv)	Torenvalk (brv)		Ransuil (brv)
Zomertaling (brv)	Veldleeuwerik (nbrv)		Roek (brv)
	Velduil (brv)		Ringmus (brv)
	Velduil (nbrv)		Steenuil (brv)
			Spreeuw (brv)
			Spotvogel (brv)
			Torenvalk (brv)
			Tweekleurige vleermuis
			Vliegend hert
			Vroedmeesterpad
			Zomertortel (brv)

Brv = broedvogel, nbrv = niet broedvogel/ trekvogel, wintergast

Heeft AN iets te bieden voor die soorten?

- Categorie “relatief weinige kritische soorten”:

O.a.

Kievit

Torenavalk

Houtduif

Rugstreeppad

Kerkuil

Graspieper

- Conclusie: Ja, AN biedt extra perspectief, met relatief eenvoudige maatregelen/pakketten

Heeft AN iets te bieden voor die soorten?

- Categorie “kritische soorten”:

O.a.

Kemphaan, kwartelkoning, ortolaan, beekprik, knoflookpad, grote vuurvlinder, Zeggekorfslak, grauwe klauwier, vliegend hert, hamster, noordse woelmuis, ...

- Conclusie: Moeizaam, zeer moeizaam. Ja, AN kan perspectief bieden, maar dan moet landbouw vaak geëxtensiverend worden gecombineerd met allerlei (kostbare) soortspecifieke maatwerkpakketten.

Aanvullende provinciale soorten

- Een aantal provincies hechten meerwaarde aan een bredere biodiversiteitsaanpak en verbreden spectrum aan soorten:
  - Argusvlinder
  - Boerenzwaluw
  - Alpenwatersalamander
  - Kleine modderkruiper
  - ....

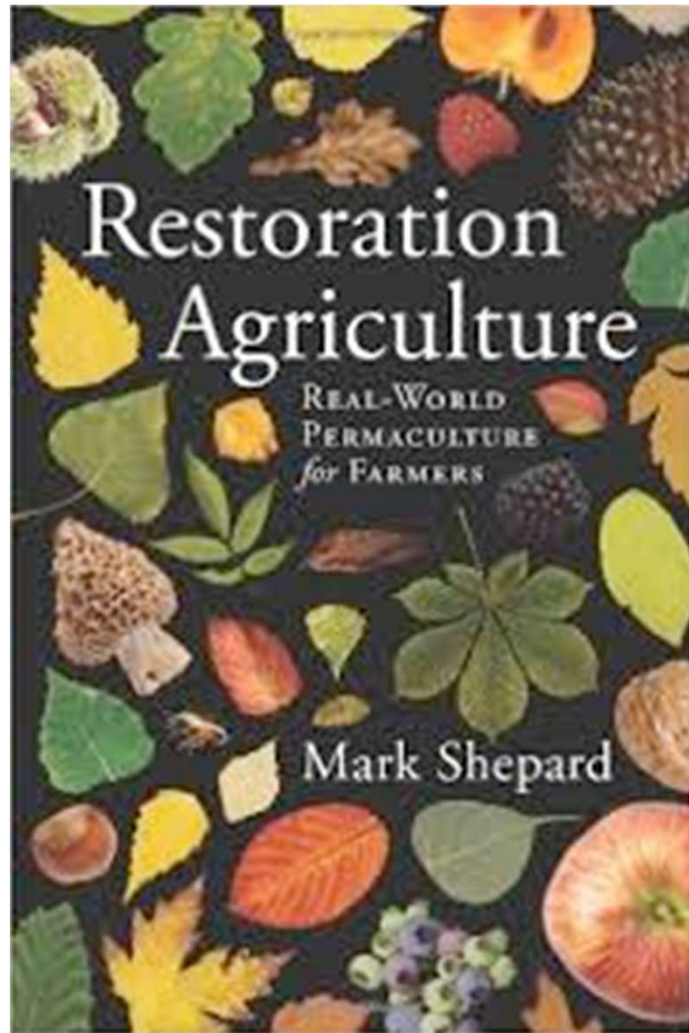
Out of the Box

Maar kan de huidige zeer intensieve landbouw nog wel een brug slaan naar een meer ecologisch verantwoorde landbouw waar een breed spectrum aan soorten zich thuis voelt?

Het antwoord heet .....

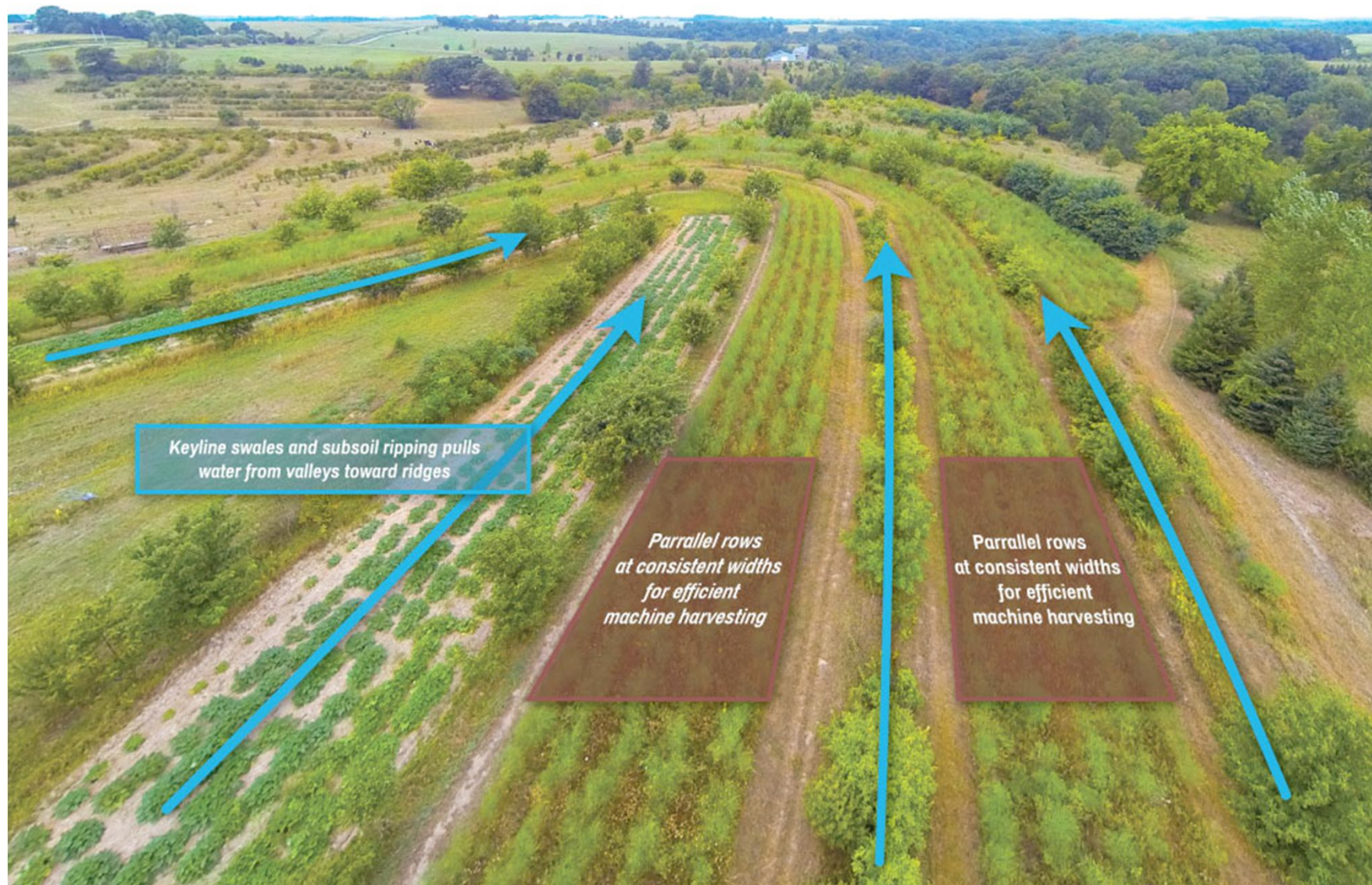
Permacultuur (Restoration Agriculture)

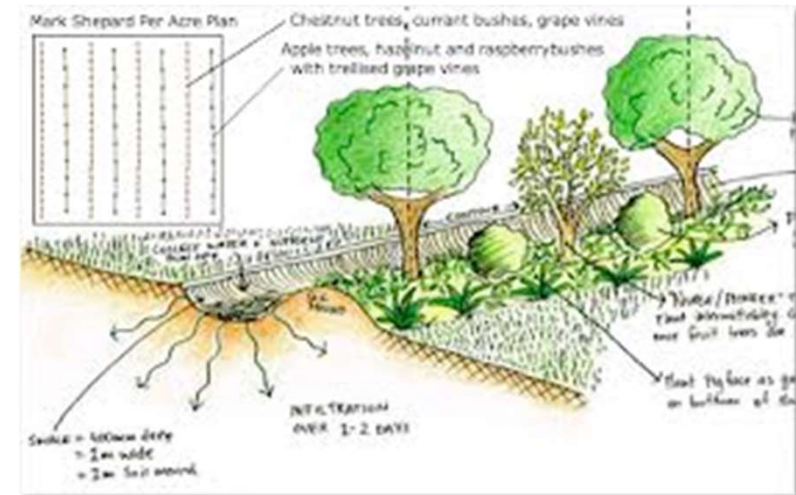
- Stop met ploegen!
  - Ga meerjarige gewassen telen i.p.v. Eenjarige
  - Teel rendabele sleutelsoorten en doe dit planmatig
  - Combineer met bosecosysteem
  - Geen pesticiden meer nodig
  - Geen herbiciden meer nodig
  - Hoge opbrengst, weinig inspanning
  - Voedingspatroon aanpassen
-
- Resulteert in oogst en bijzonder hoge biodiversiteit!

Volkomen belachelijk?

Of toch de toekomst op Hollandse bodem?

Mark Shepard op bezoek

Mark Shepard: 'Elk jaar mais of tarwe, dus ploegen, zaaien, maaien, oogsten' een ecologische misdaad.' © Marcel van den Bergh / de Volkskrant

Hoe permacultuur onze wereld kan redden

'45 procent van landbouwgrond is vernield voor ons eten'

Conclusies en aanbevelingen

- Goede start: NEM methodiek monitoring wordt gevolgd
- In theorie krijgen meer soorten/soortgroepen aandacht
- Werk aan de winkel:
  - nieuwe pakketten moet meer op ingetekend worden
  - beter overleg vooraf nodig waar pakketten zinvol voor (nieuwe) soorten afgesloten kunnen worden + meer maatwerk
  - durf innovatief te zijn: permacultuurpakket
  - samenwerking boeren en ecologen: bouw aan vertrouwen
  - Budget is beperkende factor, maar bij verhoging moet dit wel resultaat gestuurd zijn

Geprikkeld geraakt?

